ИЗВЕСТИЯ
НА НАЦИОНАЛНИЯ ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ

ТОМ XXXVII

PROCEEDINGS
OF THE NATIONAL MUSEUM OF HISTORY

VOLUME XXXVII

ИЗВЕСТИЯ НА НАЦИОНАЛНИЯ ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ ТОМ XXXVII

PROCEEDINGS OF THE NATIONAL MUSEUM OF HISTORY VOL. XXXVII

UNICART

Редколегия:
Проф. д-р Иван Христов – гл. редактор
Проф. д. и. н. Иван Гацов
Доц. д. и. н. Николай Кочанков
Проф. д. и. н. Иля Прокопов
Доц. д-р Бони Петрунова
Доц. д-р Илиян Боянов
Доц. д-р Владимир Пенчев
Доц. д-р Николай Марков
Гл. ас. д-р Мариела Инкова
Д-р Петранка Неделчева
Панайот Антонов – секретар

Превод на английски език – Цвета Райчевска
Художник на корицата – Милена Ганева
Предпечат – Уникарт

Editorial Board:
Prof. Dr. Ivan Hristov, editor-in-chief
Prof. DSc Ivan Gatsov
Assoc. Prof. DSc Nikolay Kochankov
Prof. DSc Ilya Prokopov
Assoc. Prof. Dr. Boni Petrunova
Assoc. Prof. Dr. Ilian Boyanov
Assoc. Prof. Dr. Vladimir Penchev
Assoc. Prof. Dr. Nikolay Markov
Ch. ass. Dr. Mariela Inkova
Dr. Petranka Nedelcheva
Panayot Antonov – secretary

English translation – Tzveta Raychevska
Cover design – Milena Ganeva
Prepress – Unicart

© Национален исторически музей – София / National Museum of History – Sofia
© Издателство „Уникарт“, София / Publishing Company "Unicart", Sofia

ISSN 2815-5122 (Online) www.historymuseum.org

НАЦИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ
NATIONAL MUSEUM OF HISTORY

ИЗВЕСТИЯ НА НАЦИОНАЛНИЯ ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ ТОМ XXXVII

PROCEEDINGS OF THE NATIONAL MUSEUM OF HISTORY VOL. XXXVII

СОФИЯ
2025

Снимка на корицата:
Конник, заедно с кон и постамент, бронз, НИМ – инв. номер 33293;
колекция на Александър Шулц, дарен на НИМ, 1993 г.; експониран в Зала 2.

Cover photo:
Horseman, together with horse and pedestal, bronze, NHM – inv. 33293;
Collection of Alexander Schultz, donated to the NHM in 1993; Hall 2 of the museum.

СЪДЪРЖАНИЕ — CONTENTS

АРХЕОЛОГИЯ		**ARCHAEOLOGY**
Христо Прешленов ГРАД И ФИНАНСИ ПО ЮГОЗАПАДНОТО КРАЙБРЕЖИЕ НА ДОЛНА МИЗИЯ И ТРАКИЯ	11	*Hristo Preshlenov* CITY AND FINANCE ON THE SOUTH WEST COAST OF MOESIA INFERIOR AND THRACIA
Диляна Ботева, Николай Шаранков БРОНЗОВИ СТАТУЕТКИ НА КОННИЦИ И КОНЧЕТА ВЪВ ФОНДА НА НАЦИОНАЛНИЯ ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ – СОФИЯ	33	*Dilyana Boteva, Nicolay Sharankov* BRONZE STATUETTES OF HORSEMEN AND HORSES AT THE NATIONAL HISTORY MUSEUM – SOFIA
Иван Христов, Найден Прахов НОВООТКРИТИ АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ОБЕКТИ В ЗЕМЛИЩЕТО НА С. ТЮЛЕНОВО, ОБЩИНА ШАБЛА	63	*Ivan Hristov, Nayden Prahov* NEWLY DISCOVERED ARCHAEOLOGICAL SITES IN THE LAND OF TYULENOVO VILLAGE, SHABLA MUNICIPALITY
Бони Петрунова, Елена Ендарова АНТИЧНИ ГРОБНИЦИ В ПРЕДГРАДИЕТО НА КРЕПОСТТА КАЛИАКРА	75	*Boni Petrunova, Elena Endarova* ANTIQUE TOMBS IN THE SUBURB OF THE KALIAKRA FORTRESS
Михал Холешчак СРЕДНОВЕКОВНИ ЮЗДА И СТРЕМЕНА ОТ НАЦИОНАЛНИЯ ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ В СОФИЯ	97	*Michal Holescak* MEDIEVAL SNAFFLE AND STIRRUPS FROM THE NATIONAL MUSEUM OF HISTORY IN SOFIA
Милен Николов ПИРГЪТ В ЦИТАДЕЛАТА НА СРЕДНОВЕКОВНИЯ ГРАД РУСОКАСТРО	115	*Milen Nikolov* THE PIRG (TOWER) IN THE CITADEL OF THE MEDIEVAL TOWN OF RUSOKASTRO
НУМИЗМАТИКА И СФРАГИСТИКА		**NUMISMATICS**
Йото Валериев ЗАЛДАПА И ОКОЛНОСТТА ПРЕЗ ТРЕТАТА ЧЕТВЪРТ НА IV ВЕК (ДАННИТЕ НА ТЪРГОВСКИТЕ ПЛОМБИ)	135	*Ioto Valeriev* ZALDAPA IN THE THIRD QUARTER OF THE 4TH CENTURY (ACCORDING TO THE COMMERCIAL LEAD SEALINGS DATA)
Владимир Пенчев ДВЕТЕ ПОЗНАТИ ДОСЕГА НА НУМИЗМАТИЧЕСКАТА НАУКА КОЛЕКТИВНИ НАХОДКИ С МЕДНИ МОНЕТИ НА БЪЛГАРСКИЯ ЦАР ИВАН АСЕН II	149	*Vladimir Penchev* THE TWO HOARDS OF COPPER COINS OF THE BULGARIAN TSAR IVAN II ASEN CURRENTLY KNOWN TO THE NUMISMATIC SCIENCE

Владимир Пенчев 157 *Vladimir Penchev*
ЕДНОСТРАННО ОТПЕЧАТАНА АСПРА НА ЦАР ИВАН СРАЦИМИР ОТ ФОНДА НА НИМ – СОФИЯ
ONE-SIDED STRUCK ASPRON OF TSAR IVAN SRATSIMIR FROM THE NHM COLLECTION – SOFIA

Владимир Пенчев 161 *Vladimir Penchev*
ЧАСТ ОТ КОЛЕКТИВНА МОНЕТНА НАХОДКА, СЪДЪРЖАЩА ТРОЙНИ ГРОШОВЕ НА ПОЛСКО-ЛИТОВСКИТЕ КРАЛЕ СТЕФАН БАТОРИ И СИГИЗМУНД III ВАЗА, ОТ ФОНДА НА НИМ – СОФИЯ
PART OF A COIN HOARD FROM THE NHM COLLECTION CONTAINING THREE-GROSZ COINS OF THE POLISH-LITHUANIAN KINGS STEPHEN BATHORY AND SIGISMUND III VASA

ИСТОРИЯ **HISTORY**

Николай Марков 169 *Nikolai Markov*
ИСКАШ ЛИ ДА ПИЕМ ПО КАФЕ? НАКРАТКО ЗА ИСТОРИЯТА НА КАФЕНЕТАТА ПО БЪЛГАРСКИТЕ ЗЕМИ ПРЕЗ ОСМАНСКИЯ ПЕРИОД
WOULD YOU LIKE A CUP OF COFFEE? BRIEFLY ON THE HISTORY OF THE COFFEE SHOPS IN THE BULGARIAN LANDS DURING THE OTTOMAN PERIOD

187

Цвета Райчевска *Tsveta Raychevska*
ПЪРВАТА ОСМАНСКА ПЕЧАТНА КАРТА НА ЧЕРНО МОРЕ ОТ 1724 Г.
THE FIRST OTTOMAN PRINTED MAP OF THE BLACK SEA FROM 1724

МУЗЕЙНИ КОЛЕКЦИИ **MUSEUM COLLECTIONS**

Николай Кочанков 205 *Nikolay Kochankov*
ОБЗОР НА СБИРКА „ДОКУМЕНТИ“ ОТ БЪЛГАРСКИ И ЧУЖД ПРОИЗХОД В КОЛЕКЦИЯ „БЪЛГАРИЯ И СЛАВЯНСКИЯ СВЯТ“ НА НИМ. ЧАСТ II (ОТ ОСВОБОЖДЕНИЕТО ДО 1944 Г.)
OVERVIEW OF THE DOCUMENTS OF BULGARIAN AND FOREIGN ORIGIN LISTED IN THE BULGARIA AND THE SLAVIC WORLD COLLECTION OF THE NATIONAL MUSEUM OF HISTORY. PART II. (FROM THE LIBERATION TO 1944)

Мариана Първанова 243 *Mariana Parvanova*
ФОТОГРАФИТЕ КАРАСТОЯНОВИ. МАТЕРИАЛИ ОТ ФОНДА НА НАЦИОНАЛНИЯ ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ
THE KARASTOYANOVS. MATERIALS FROM THE NATIONAL MUSEUM OF HISTORY COLLECTION

ИЗКУСТВОЗНАНИЕ **ART STUDIES**

Мина Мегала 271 *Mina Megalla*
НАБЛЮДЕНИЯ ВЪРХУ ЕЛЕМЕНТИ НА КЛАСИЦИЗМА В БОЯНСКА ЦЪРКВА
SOME OBSERVATIONS ON THE CLASSICISM AT THE BOYANA CHURCH

Виолета Василчина, *Мариела Инкова* 279 *Violeta Vasilchina*, *Mariela Inkova*
БЕЗМЪЛВНИ СВИДЕТЕЛИ НА ЖИВОТА В ЕДИН СОФИЙСКИ ДОМ (МЕБЕЛНА ГАРНИТУРА ОТ ДОМА НА ПРОФ. ВАСИЛКА ТЪПКОВА-ЗАИМОВА)
SILENT WITNESSES OF LIFE IN A SOFIA HOME (FURNITURE SET FROM PROF. VASILKA TAPKOVA-ZAIMOVA'S HOME)

МУЗЕЙНО ДЕЛО **MUSEOLOGY**

Михаил Симов 291 *Mihail Simov*
ВЯРА, КНИЖНИНА И РЕВОЛЮЦИЯ – ОБНОВЕНАТА ПОСТОЯННА ЕКСПОЗИЦИЯ „БЪЛГАРСКИТЕ ЗЕМИ ПОД ОСМАНСКА ВЛАСТ (XV – XIX)" В ЗАЛА 4 НА НИМ
FAITH, ENLIGHTMENT AND REVOLUTION – THE RENEWED PERMANENT EXHIBITION 'BULGARIAN LANDS UNDER OTTOMAN RULE (15TH – 19TH CENTURIES)' IN HALL 4 OF THE NATIONAL MUSEUM OF HISTORY

Ива Стоянова 315 *Iva Stoyanova*
ВЪЗРАЖДАНЕТО КАТО ПРЕХОД КЪМ МОДЕРНОСТТА В ИСТОРИЧЕСКИЯ РАЗКАЗ ОТ ПОСТОЯННАТА ЕКСПОЗИЦИЯ НА НИМ
THE REVIVAL AS A TRANSITION TO MODERNITY IN THE HISTORICAL NARRATIVE OF THE PERMANENT EXHIBITION AT THE NATIONAL MUSEUM OF HISTORY

Мариела Инкова 335 *Mariela Inkova*
„…ДА НЕ СЕ ЗАЛИЧАВА ТОВА, КОЕТО Е ЗАСЛУГА НА МИНАЛОТО…". КАМЕРНА ИЗЛОЖБА ПО ПОВОД 100 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ПРОФ. ВАСИЛКА ТЪПКОВА-ЗАИМОВА
'…NOT TO DELETE WHAT IS A MERIT OF THE PAST…' CHAMBER EXHIBITION ON THE OCCASION OF 100 YEARS FROM THE BIRTH OF PROF. VASILKA TAPKOVA-ZAIMOVA

IN MEMORIAM **IN MEMORIAM**

Добрина Желева-Мартинс, 347 *Dobrina Zheleva-Martins*,
Николай Тулешков *Nikolay Tuleshkov*
IN MEMORIAM IN MEMORIAM
АРХ. ЮЛИЙ ФЪРКОВ, ПАЗИТЕЛЯТ НА АРХЕОЛОГИЧЕСКОТО НИ НАСЛЕДСТВО
ARCHITECT YULII FARKOV, THE GUARDIAN OF OUR ARCHAEOLOGICAL HERITAGE

Юлий Фърков 365 *Юлий Фърков*
ГРАНИЦАТА НА ИНТЕРПРЕТАЦИЯТА И КУЛТУРНИЯТ ГЕНОЦИД
ГРАНИЦАТА НА ИНТЕРПРЕТАЦИЯТА И КУЛТУРНИЯТ ГЕНОЦИД

СПИСЪК НА АВТОРИТЕ 371 LIST OF CONTRIBUTORS

ИНСТРУКЦИЯ ЗА ПОДГОТВЯНЕ НА МАТЕРИАЛИТЕ, ПРЕДЛАГАНИ ЗА ПЕЧАТ В ИЗВЕСТИЯТА НА НАЦИОНАЛНИЯ ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ 373 REQUIREMENTS FOR PUBLISHING WORKS IN THE PROCEEDINGS OF THE NATIONAL HISTORY MUSEUM